

Рябий Сергій Михайлович,кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,
начальник відділу ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-7854-4193**ПРО КУЛЬТУРУ ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ПРАВООХОРОНЦЯ
(МАЛОВІДОМА СТОРІНКА ІСТОРІЇ МІЛІЦІЇ
З ПОГЛЯДУ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ПОЛІЦЕЇСТИКИ)**

У статті розглядаються питання культури зовнішнього вигляду правоохоронця в історико-правовому аспекті, а також сьогоденні підходи до цієї проблеми. Автор уперше вводить до наукового обігу архівний документ – наказ міністра внутрішніх справ УРСР від 15 квітня 1961 р. «Про заходи поліпшення зовнішнього вигляду особового складу», здійснює його детальний аналіз та оцінку з погляду сучасної української поліцейстики.

Ключові слова: культура зовнішнього вигляду, правоохоронець, поліцейський, професіоналізм, імідж, наказ міністра внутрішніх справ.

Історична практика свідчить, що органи правопорядку (поліції / міліції) на всіх етапах свого формування та подальшого розвитку діяли в безпосередньому контакті з широкими верствами населення. Це безпосередньо впливало з вельми широкого обсягу завдань цих установ. Інша річ, що далеко не завжди ці стосунки мали мирний, безконфліктний характер, але це вже залежало від сутності політико-правового режиму в державі на тому чи іншому історичному етапі.

Про повноваження, устрій, кадрове забезпечення (в т.ч. формений одяг) органів правопорядку на українських землях Російської імперії (тут існувала поліція) та Австро-Угорщини (поліцейські функції виконувала жандармерія) писали в своєму багатотомному дослідженні О.М. Бандурка, В.А. Греченко, О.Н. Ярмиш з історії поліції/міліції (у томі першому); історію радянської міліції 1920 – початку 1960-х рр. висвітлено у другому – п'ятому томах видання [1]. Цікавий документальний матеріал (зокрема, стосовно організації, в тому числі зовнішнього вигляду правоохоронців доби Української революції) містить восьмитомне видання «Міністерство внутрішніх справ України...» [2]. Але зазначене питання у згаданих виданнях спеціально не досліджувалось. Особливе місце в масиві спеціальної літератури посідає колективна монографія «Однострій поліцейських в Україні: історія, сучасний стан та нормативно-правове забезпечення», видана Державним науково-дослідним інститутом МВС України 2018 року [3]. Книга містить доволі ґрунтовний історичний огляд, у ній проаналізовано зміни в зовнішньому вигляді, конструкції та комплектності предметів форменого одягу та знаків розрізнення українських міліціонерів та поліцейських Національної поліції

© Riabyi Serhii, 2024

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2024.1\(63\).2](https://doi.org/10.36486/np.2024.1(63).2)

Issue 1(63) 2024

<https://naukaipravookhrona.com/>

України. Важливою перевагою дослідження є те, що в ньому систематизовано нормативно-правові акти щодо затвердження зразків форменого одягу, правил носіння та комплектності одностроїв з 1991 р., видання ілюстроване.

Питання щодо іміджу поліцейського (включно з його зовнішнім виглядом) як складника його професійної діяльності набуло особливої актуальності протягом останнього десятиліття. Крокуючи шляхом розбудови країни як незалежної, демократичної, правової держави, український народ рішуче обрав курс на євроінтеграцію. Варто наголосити, що цей курс, попри всі неймовірні складнощі воєнного часу, на наших очах набуває реальних рис. Наші друзі-партнери з ЄС роблять все можливе для підтримки України в боротьбі з агресором. Відповідно, з нашого боку, необхідні максимальні зусилля на шляху до європейської демократичної спільноти.

Зокрема, існує нагальна потреба у трансформації національної моделі публічного адміністрування. При цьому аж ніяк не можна обмежитись лише зміною назв, принципів і завдань у роботі публічних інституцій (в тому числі поліції), потрібні зміни самої філософії функціонування держави [4, с. 96]. Проблема ефективності діяльності поліції набуває сьогодні величезного значення. Адже від цього залежить стабільність і правопорядок у державі. Водночас, оскільки поліція серед всіх державних установ є найбільш соціально доступною правоохоронною установою, її успішність залежить, у першу чергу, від рівня довіри і підтримки з боку населення. А ця довіра сама собою не формується, за неї необхідно боротися щоденною копіткою працею.

Останнім часом, як свідчить огляд наукових і публіцистичних джерел, з'явилося чимало робіт, присвячених проблемам стандартів поліцейської діяльності, кадрового складу, дотримання службової дисципліни в органах Національної поліції України. З-поміж інших слід відзначити праці Р. Дмитрика, І. Кузьменка, С. Чирика, І. Савельєвої.

Зауважимо, що чимало вітчизняних вчених, які представляють різні галузі науки, пропонують використовувати при формулюванні вимог до сучасного правоохоронця поняття «імідж». Серед цих авторів: В. Болотова, Ю. Легеза, Н. Малущіна, С. Недов, В. Олефір, Г. Пономаренко, О. Порфімович, О. Розгон, В. Столбовий, А. Токарська, О. Чукаєва та ін. Більшість науковців вважають при цьому, що українським еквівалентом англійського слова «імідж» є «образ». Нам, як і деяким іншим дослідникам, імпує запропонований В. Столбовим державно-управлінський підхід до розуміння сутності поняття «імідж», що сформувався під впливом ціннісного й етичного підходів. Це зумовлює подвійне розуміння його сутності: з одного боку, імідж є засобом впливу на суспільну свідомість з метою підвищення авторитету й довіри до певного державного органу, з іншого, – слугує засобом підвищення ефективності діяльності цього органу, що досягається шляхом внутрішнього усвідомлення і прийняття публічно задекларованих цілей і цінностей працівниками цього органу [5]. Є всі підстави стверджувати, що значення цього явища для Національної поліції України є ключовим в умовах сьогодні. А запровадження технологій позитивного іміджу Національної поліції України – це шлях як до зміни ставлення громадян до поліції, так і до підвищення ефективності

діяльності поліції в цілому. Такі явища є взаємопов'язаними та взаємозалежними. О. Розгон пропонує виділити п'ять основних складових іміджу сучасного поліцейського, серед яких (разом із комунікативністю, професіоналізмом тощо) виокремлюється зовнішній вигляд. Зовнішній вигляд (одяг, зачіска, аксесуари та атрибути) є першим фактором, який впливає на перше враження, що справляє на оточення особа, в тому числі і поліцейський [6]. Згідно з пп. 9 п. 1 розділу II Правил етичної поведінки поліцейських під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу [7].

У спеціальній літературі цілком справедливо відзначається, що відсутність можливості урізноманітнити свій зовнішній вигляд, обґрунтоване обов'язком носіння форми та дотриманням встановлених нормативно-правовими актами правил, відіграє лише позитивну роль. Носіння форми викликає у громадян серйозне ставлення до особи поліцейського та вчинюваних ним дій, поважне відношення до представника влади. І навпаки, відсутність форменого одягу, неакуратні речі або досить вільний вигляд одягу поліцейського відіграють прямо протилежну роль – відбувається порушення сприйняття поліцейського як суб'єкта владних повноважень, накладається образ звичайного громадянина, що, як правило, негативно впливає на виконання професійних функцій. Певна річ, виключенням є виконання поліцейськими оперативних завдань, що потребують злиття з громадою, не передбачають розкриття особи поліцейського [6].

Таким чином, *актуальність* дослідження проблеми зовнішнього вигляду правоохоронця як складової його іміджу не викликає сумніву (тим більше, кількість питань, що потребують розв'язання, в сучасних умовах лише зростає). Водночас, на нашу думку, у нагоді може стати й пізнання історичного досвіду, зокрема невідомі раніше архівні документи з реагуванням керівництва МВС Української РСР на вкрай незадовільний стан зовнішнього вигляду працівників міліції. *Мета* цієї статті полягає у введенні вперше до наукового обігу наказу міністра внутрішніх справ УРСР від 15 квітня 1961 р., висвітленні його основних положень та їх аналізі з погляду сучасної української поліцейстики.

У літературі з історії радянської міліції в Україні питання зовнішнього вигляду працівників, забезпечення їх форменим одягом у 50–60-х роках висвітлене недостатньо. Відомо, що на початку 50-х років в одностроях відбувалися зміни щодо зниження їхньої вартості та уніфікації. Зокрема, скасовувалися чорні однострої транспортної та водної міліції, для усього особового складу запроваджувалися єдині зразки форми темно-синього кольору. Також скасовувалося обкantuвання бортів шинелей начальницького та рядового складу міліції, що значно знизило витрати дорогого приборного сукна. Водночас запроваджувались нові зразки предметів одностроїв, такі як відкритий китель. Зміни в одностроях міліції були закріплені у Правилах носіння форми одягу начальницьким та рядовим складом міліції МВС СРСР (наказ МВС СРСР від 17 вересня 1958р. №610). Наприкінці 50-х і на початку 60-х років проводилася політика щодо забезпечення особового складу повним переліком зразків одностроїв [3, с. 23]. Здійснювалося це спочатку союзним МВС, а згодом – республіканським міністерством (у 1960р. МВС

СРСР було ліквідовано, але, як виявилось згодом, на досить короткий час), які мало результати, до останнього часу відомих даних було небагато. Автору вдалося віднайти у фондах Галузевого державного архіву МВС України цікавий документ – наказ міністра внутрішніх справ УРСР О. М. Бровкіна від 15 квітня 1961 р. № 121 з досить красномовною назвою «Про заходи поліпшення зовнішнього вигляду особового складу органів МВС Української РСР».

Виданню цього документа передувала широкомасштабна перевірка, результати якої дали підстави очільнику відомства дійти такого загального висновку: «...В апаратах УВС, міськрайорганах міліції, тюрмах, колоніях, дорожних і водних відділах міліції начальницьким та рядовим складом допускаються грубі порушення встановлених правил носіння форменого одягу». Далі в наказі наводяться деталі безрадісної картини: «Окремі працівники приходять на службу та в громадські місця в брудному, зношеному обмундированні, яке вислужило встановлені терміни носіння, неголеними, у неначищеному взутті, в одязі та взутті не за сезоном». Траплялися навіть випадки, коли працівників органів МВС, що мали неохайний вигляд, затримували комендантські патрулі.

На думку міністра, це свідчило про те, що начальники міськрайорганів міліції та підрозділів МВС не вимагають від підлеглих зразкового зовнішнього вигляду, суворого дотримання встановлених правил носіння форменого одягу. Як виявилось, огляди зовнішнього вигляду особового складу в деяких підрозділах взагалі не проводилися. Проте причини такого стану справ були не тільки у низькому рівні вимогливості з боку керівників щодо підлеглих, а й у недостатній дисциплінованості особового складу. Стало відомо, що у низці УВС областей є «серйозні недоліки у забезпеченні працівників форменим обмундированням та взуттям. Є випадки видачі обмундировання та взуття не за зростом та розміром. Антропометричний обмір особового складу своєчасно не оновлюється».

Далі у наказі міністра висвітлювалася ще низка недоліків і негараздів у зазначеній сфері. Тут і недостатня поширеність організованого пошиву обмундировання для начальницького складу за ордерами, без видачі відрізів на руки (це мало б сприяти значному поліпшенню якості зовнішнього вигляду і економії тканин); і небажання деяких начальників використовувати отримувані відрізи за призначенням, з намаганням приходити на службу у зношеному одязі. Вказав міністр і на таке негативне явище: «У результаті великої плінності кадрів, особливо в органах міліції, допускається значна перевитрата речового майна, чим завдається матеріальний збиток державі і створюються серйозні складнощі у забезпеченні особового складу». Особливо великими були перевитрати в УВС Луганської, Дніпропетровської, Київської, Кримської та Сталінської (незабаром – Донецької) областей, де вони сягали 12–15 відсотків.

Зважаючи на викладене, міністр внутрішніх справ УРСР вимагав від начальників УВС областей, міськрайорганів міліції, тюрем, колоній, дорожних та водних відділів міліції:

а) встановити суворий контроль за виконанням особовим складом правил носіння форми одягу та дотриманням ним належного зовнішнього вигляду; не допускати знахо-

дження особового складу на службі та в громадських місцях у зношеному, брудному обмундируванні та в обмундируванні не по сезону. Заборонити особовому складу, що одержує формене обмундирування, з'являтися на службу в цивільному одязі, якщо це не пов'язано з виконанням оперативних завдань. Осіб, що порушують форму одягу, притягати до відповідальності;

б) проводити в апаратах УВС, міськрайорганах міліції та підрозділах УВС не рідше одного разу на три місяці огляди зовнішнього вигляду особового складу;

в) забезпечити видачу особовому складу належного речового майна в установлені терміни. На складах речового майна обладнати примірювальні кабінки для антропометричного обмірювання.

З метою кращого обслуговування особового складу масові видачі обмундирування та взуття проводити безпосередньо у міськрайорганах міліції та підрозділах УВС шляхом завезення його на місце. Організувати ретельну індивідуальну підгонку предметів речового майна за зростом та розмірами під керівництвом досвідчених господарських працівників;

г) організувати пошиття обмундирування для начальницького складу через місцеві майстерні та ательє за ордерами, без видачі відрізів на руки. Термін виконання замовлень не повинен перевищувати одного місяця.

В УВС областей, де є можливість, дозволяється організувати власні госпрозрахункові пошивочні майстерні;

д) перевірити у всіх підрозділах міліції наявність господарчих куточків та їх укомплектованість. У кожному господарчому куточку постійно мати запас матеріалів і принадлежностей для дрібного ремонту обмундирування, а також одяжні та шевські щітки для чищення обмундирування та взуття;

е) на додаток та часткову зміну ст. 56 Положення про речове та обозно-господарське постачання, оголошеного наказом МВС СРСР № 738-1955 року, при звільненні молодшого начальницького та рядового складу (якому особисті речі переходять у власність після закінчення терміну носіння) предмети речового майна, що не виносили половини, підлягають здачі або стягується вартість їхнього недоносу.

Предмети речового майна, що виносили половину терміну і більше, а також краватки, білизну, портянки, рушники, рукавички, відзнаки та підмітки, незалежно від термінів їх носіння, не відбирати і вартість недоносу не стягувати. Інвентарні предмети в усіх випадках підлягають обов'язковій здачі».

Начальнику Управління військового постачання МВС у наказі необхідно було передбачити у планах оснащення речовим майном виділення для УВС областей, дорожніх та водних відділів міліції обмундирування на плинність кадрів, але не більше 5% до штатної чисельності. Видачу речового майна на плинність особового складу міліції понад 5% до штатної чисельності не здійснювати.

Вартий уваги пункт 3-й наказу: «Редакціям газет «Радянський міліціонер», «Патриот Родины», «Тревога» систематично висвітлювати на сторінках газети питання поліпшення зовнішнього вигляду особового складу, популяризувати організоване по-

шиття форменого обмундирування за ордерами, поміщати корисні поради щодо збереження, ремонту та догляду за обмундируванням».

Наказ належало оголосити начальницькому, сержантському та рядовому складу установ та органів МВС УРСР [8].

Як бачимо, у цьому документі відчувається серйозне занепокоєння з боку керівництва відомства незадовільним зовнішнім виглядом особового складу, здійснюється спроба виявити та систематизувати причини та умови, що призвели до такого становища, пропонуються досить розумні, конкретні та корисні заходи та кроки з поліпшення ситуації. Водночас, ми не повинні забувати, що перед нами документ, який відображає свій час, є типовим зразком партійно-радянського стилю керівництва, для якого притаманна така логіка: назвати винних (а це зазвичай керівники відповідних органів і ланок), покарати їх (або пригрозити), віддати «правильні» команди. Однією з ключових позицій наказу є така (перед словом «наказую»): «Наявність серйозних недоліків у зовнішньому вигляді особового складу у забезпеченні його речовим майном свідчить про те, що керівництво УВС областей, дорожніх та водних відділів міліції не приділяють цій справі належної уваги, не вживають необхідних заходів до усунення наявних недоліків». Фактично в досить розлогому документі викладено те, що помітили перевіряючі, але ані слова про те, чи подобається поганий зовнішній вигляд самому особовому складу, як така ситуація впливає на авторитет працівників міліції, які представляють владу, в очах населення, серед пересічних громадян. І це, на нашу думку, вкрай важливий момент.

Спробуємо поглянути на ситуацію досить далекого минулого крізь призму проблем сучасної поліцейстики (ми вже згадували частково про ці аспекти вище). При цьому дуже перспективним і плідним нам видається підхід, заснований на досягненнях психології загалом і юридичної психології зокрема, – а саме: проблема впливу психологічних характеристик зовнішнього вигляду на особистість працівника правоохоронного органу, в цьому випадку – поліцейського. Для правоохоронця формування позитивної професійної Я-концепції набуває особливого значення, оскільки позитивне самоставлення, самоповага, відчуття самоцінності та самозначущості становлять основу професіоналізму особистості, сприяють її успішній самореалізації у професії, формують позитивний імідж правоохоронця для населення.

Зовнішність особистості як складова образу фізичного Я чинить визначальний вплив на формування оцінного компонента Я-концепції: становлення самооцінки людини, її самоставлення, самоповаги, самосприйняття, визначення ціннісних орієнтацій, рівня домагань тощо. Оскільки Я-концепція, як і переважна більшість психологічних феноменів, утворює складну структуру, компоненти якої вирізняються тісними взаємозв'язками та взаємовпливами, то можна констатувати вирішальний вплив зовнішнього вигляду людини не лише на оцінний, а й на поведінковий компонент Я-концепції, що визначає гнучкість поведінки, креативність, спонтанність, контактність особистості, її інтравертованість чи екстравертованість, особливості міжособистісної взаємодії. Може йтися також і про опосередкований вплив зовнішнього вигляду людини як провідного складника образу фізичного Я на формування та вияв її професійно важливих якостей.

Ще одна невід’ємна функція зовнішнього вигляду – формування іміджу особистості. Позитивний образ працівника правоохоронних органів у суспільній уяві створює основу для толерантного ставлення до правоохоронця, його діяльності [9].

За результатами низки досліджень встановлено, що в уяві населення образ поліцейського асоціюється переважно з особою чоловічої статі. Але ж на наших очах останнім часом відбуваються суттєві зміни – у лавах поліції з’являється все більше жінок. Це цілком зрозумілий, закономірний процес, але з поля зору науковців не повинні випадати досить непрості проблеми, які з цим пов’язані.

Як зазначалося, основною вимогою до зовнішності правоохоронця є охайність зовнішнього вигляду та встановлена форма одягу. Проте саме необхідність у будь-якій ситуації перебувати у форменому одязі досить гостро переживають жінки, адже саме жінки найбільше прагнуть наслідувати тенденції моди, підкреслюючи власну жіночність елегантним вбранням й аксесуарами. У дослідженнях А. Черкашиної та В. Черкашина доведено, що значущими в структурі образу тіла для дівчат раннього юнацького віку є зовнішня привабливість і матеріальний компонент (одяг, прикраси, косметика). Слід зазначити, що на етапі зрілості матеріальний компонент образу фізичного Я хоча і втрачає своє вирішальне значення, проте залишається достатньо актуальним у структурі самосвідомості жінки, тому неможливість його реалізації призводить до порушення задоволення собою та може поглибити протікання вікових і професійних криз особистості, порушити самоствавлення, призвести до формування професійних деструкцій тощо [9].

Серед питань, які потребують подальшого дослідження та відповідного врегулювання, можна назвати татуювання, пірсинг (це стосується і чоловіків, і жінок). При цьому слід враховувати й зарубіжний досвід. Нам видаються слушними пропозиції, запропоновані відомим вітчизняним дослідником Логвиненком, а саме: «Пропонуємо внести зміни і доповнення до Правил носіння однострою поліцейських, затверджених наказом МВС України від 19.08.2017 № 718, виклавши п. 2. Розділу II «Особливості носіння предметів однострою поліцейських» (Про затвердження Правил носіння однострою № 718, 2017), виклавши його у такій редакції: «2. Носіння предметів однострою вимагає від поліцейських носіння охайних зачісок (стрижок), стриманого макіяжу та манікюру, вусів та/або бороди, що не заважають використанню засобів індивідуального захисту. Довжина бороди поліцейського не має перевищувати чотирьох сантиметрів. Поліцейським дозволяється носіння татуювань за таких умов: а) забороняються татуювання на будь-якій ділянці голови, шиї чи обличчя; б) татуювання не повинні мати сексуальний, злочинний, дискримінаційний або інший образливий характер, містити нецензурну лексику, скорочення або номери радикальних рухів чи злочинних угруповань; в) будь-яке татуювання, видиме або помітне лише за допомогою ультрафіолетового світла, має відповідати вимогам, викладеним вище. Зазначені правила та умови поширюються також на біомодифікації (пірсинг, бодіарт) та брендовані аксесуари» [4].

Проведене дослідження доводить, що проблема культури зовнішнього вигляду працівника правоохоронних органів наявна з давніх часів, проте її усвідомлення владою та

засоби вирішення в кожному епоху були різними. Лише в демократично організованому суспільстві підходи набувають комплексного характеру, враховуючи інтереси і правоохоронців, і населення. Постійне удосконалення механізмів формування позитивного іміджу поліцейських є необхідною умовою підвищення соціальної довіри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О.М., Греченко В.А., Ярмиш О.Н. Поліція/ міліція в Україні з XVIII століття і до сьогодення. Наукове видання у десяти томах. Харків, 2012–2024.
2. Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017): наук. вид. у 8 т. / авт. кол.: М.Г. Вербенський, О.Н. Ярмиш, В.О. Криволапчук та ін., за заг. ред. А.Б. Авакова. Київ, 2016.
3. Однострій поліцейських в Україні: історія, сучасний стан та нормативно-правове забезпечення. Київ: ДНДІ МВС України. 2018. 352 с.
4. Логвиненко Б. Вимоги до зовнішнього вигляду поліцейських: крок вперед, два назад. *Law. State. Technology*. 2022. Вип. 1. С. 95–99.
5. Розгон О.Г. Імідж поліцейського як складник його професійної діяльності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 6 (35). С. 149–152.
6. Столбовий В.М. Імідж Національної поліції як суб'єкта службових відносин у сфері національної безпеки України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 273–275.
7. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>. (дата звернення: 12.10.2023).
8. Галузевий державний архів МВС України. Ф. 46. Оп. 1. Спр. 328. Арк. 192–197.
9. Власенко С.Б. Зовнішній вигляд працівника правоохоронних органів як складова професійної Я-концепції. *Юридична психологія*. 2021. № 1 (28). С. 41–48.

REFERENCES

1. Bandurka, O.M., Hrechenko, V.A. and Yarmysh, O.N. (2024). Politsiia/ militsiia v Ukraini z KHVIII stolittia i do sohodennia. "Police/militia in Ukraine from the 18th century to the present day". Scientific publication in 10 volumes. Kharkiv [in Ukrainian].
2. Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy: podii, kerivnyky, dokumenty ta materialy (1917–2017). "Ministry of Internal Affairs of Ukraine: events, managers, documents and materials (1917–2017)": scientific edition in 8 volumes/ author coll.: Verbenskyi M.P., Yarmysh O.N., Kryvolapchuk V.O., and others. Gen. ed. Avakov A.B. Kyiv. 2016 [in Ukrainian].
3. Odnostrii politseiskyykh v Ukraini: istoriia. "Uniformity of police officers in Ukraine: history, curent state and normative and legal support". Kyiv. State Research Intituute MIA Ukraine. 2018. 352 p. [in Ukrainian].
4. Lohvynenko, B. (2022). Vymohy do zovnishnoho vyhliadu politseiskyykh: krok vpered, dva nazad. "Requirements for the appearance of police officers: one step forward, two steps back". *Law. State. Technology*. Iss. 1. P. 95–99 [in Ukrainian].
5. Rozhon, O.H. (2020). Imidzh politseiskoho yak skladnyk yoho profesiinoi diialnosti. "The image of a policeman as a component of his professional activity". *Prykarpattia Legal Bulletin*. Iss. 6 (35). P. 149–152 [in Ukrainian].
6. Stolbovyi, V.M. (2018). Imidzh Natsionalnoi politsii yak subiekta sluzhbovykh vidnosyn u sferi natsionalnoi bezpeky Ukrainy. "The image of the National Police as a subject of official relations in the sphere of national security of Ukraine". *Comparative and Analytical Law*. No. 2. P. 273–275 [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Pravyl etychnoi povedinky politseiskykh. "On approval of the Rules of Ethical Behavior of Police Officers": Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 9, 2016 No. 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>. (Date of Application: 12.10.2023) [in Ukrainian].

8. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv MVS Ukrainy. "Sectoral state archive of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine". F. 46. Op. 1. Case 328. Sheets 192–197 [in Ukrainian].

9. Vlasenko, S.B. (2021). Zovnishnii vyhlid pratsivnyka pravookhoronnykh orhaniv yak skladova profesiinoi YA-kontseptsii. "The appearance of a law enforcement officer as a component of the professional self-concept". *Legal Psychology*. No. 1 (28). P. 41–48 [in Ukrainian].

UDC 351.74(091)

Riabyi Serhii,

Candidate of Juridical Sciences, Honored Lawyer of Ukraine,
Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-7854-4193

THE CULTURE OF APPEARANCE AMONG LAW ENFORCEMENT OFFICERS (A LITTLE-KNOWN PAGE OF MILITIA HISTORY IN THE CONTEXT OF MODERN POLICING)

The article deals with the issues of the appearance culture of law enforcement officers in the historical and legal aspect, as well as the current approaches to this problem. The author presents an archival document for the first time in a scientific context. The document is the order of the Minister of Internal Affairs of the Ukrainian SSR from April 15, 1961, titled "On measures to improve the appearance of personnel". It is subjected to a comprehensive analysis and evaluation from the standpoint of modern Ukrainian policing.

The results of numerous studies clearly indicate that the image of a police officer is predominantly associated with the male gender in the public imagination. However, recent developments have brought about notable shifts. There has been a notable increase in the number of women joining the police force. This process is understandable and logical process, yet the intricate challenges associated with it should be given due consideration by the scientific community.

The article notes that the fundamental prerequisite for a law enforcement officer is a professional appearance and adherence to a prescribed dress code. Nevertheless, the wearing of uniforms in any context is a matter of great urgency for women, largely because they are keen to adhere to prevailing fashion trends and thereby accentuate their femininity using tasteful attire and accessories. Investigations conducted by Cherkashyna, A. and Cherkashyn, V. have shown that external attractiveness and material components (clothes, jewelry, and cosmetics) are significant in the structure of body image for girls of early adolescence. It is important to note that at the stage of maturity, the material component of the physical self-image, although losing its crucial importance, remains quite relevant in the structure of a woman's self-awareness. Therefore, the impossibility of its realization leads to a violation of self-pleasure and can deepen the course of age and professional crises, disrupt

© Riabyi Serhii, 2024

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2024.1\(63\).2](https://doi.org/10.36486/np.2024.1(63).2)

Issue 1(63) 2024

<https://naukaipravookhorona.com/>

self-attitude, lead to the formation of professional destruction, and so forth. Further research and appropriate regulation are required with regard to tattoos and piercings, and this should be extended to both men and women. Furthermore, it would be beneficial to consider foreign experiences in order to gain a more comprehensive understanding of the issue.

As indicated in the study, concerns pertaining to the appearance culture of law enforcement personnel have been a long-standing issue. However, there have been varying degrees of awareness and approaches to addressing this matter across different time periods. In a democratic society, approaches are developed with input from all relevant parties, including law enforcement and the general public, ensuring a comprehensive and inclusive approach that reflects the interests of all stakeholders. The ongoing improvement of mechanisms for fostering a positive image of police officers is a necessary condition for enhancing social trust.

Keywords: appearance culture, law enforcement officer, policeman, professionalism, image, order of the Minister of Internal Affairs.

Отримано 02.04.2024